

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – доктора юридичних наук, професора
Мороз Віги Петрівни
на дисертацію

Сластнікової Ганни Олександрівни

«Особливості досудового вирішення та судового розгляду спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертаційна робота Сластнікової Г.О. присвячена цікавій та водночас актуальній проблематиці - дослідження особливостей досудового вирішення та судового розгляду спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

Мета і задачі дисертаційного дослідження сформульовані досить коректно, а цілісність дослідження забезпечується належним структуруванням матеріалу дисертації, яке є досить логічним і таким, що відповідає меті та задачам дисертаційного дослідження.

Належний рівень достовірності та обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження Г.О. Сластнікової забезпечується використанням всього спектру наукових підходів та методів пізнання складних юридичних явищ, зокрема таких, як діалектичний підхід, формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, функціональний та інші методи пізнання.

Емпіричною базою дослідження є статистичні дані, розміщені на офіційному сайті Державної судової адміністрації України, узагальнення судової практики, систематизовані в рішеннях апеляційних адміністративних судів, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, аналітичні дані динаміки діяльності адміністративних судів щодо судового розгляду та вирішення спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності в період 2018-2021 років.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне

узагальнення й нове вирішення наукової задачі, що полягає у визначенні основних напрямів удосконалення досудового та судового розгляду та вирішення спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

Результатам дисертаційного дослідження Г.О. Сластнікової притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому дисертанткою певні положення сформульовані вперше, а низка вже відомих отримала свій подальший розвиток та удосконалення.

Оцінюючи формальні якості дисертації, можна стверджувати, що вона виконана в основному з дотриманням наукового стилю, авторські позиції викладені досить чітко і переважно належним чином аргументовані. Результати дисертаційного дослідження належним чином висвітлені у достатній кількості наукових статей, а також пройшли апробацію на різноманітних наукових конференціях та інших заходах.

Логічно поєднаним та цілісним є зміст роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Перший розділ роботи присвячено з'ясуванню адміністративно-правових засад та процедури примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. В його межах приділено увагу дослідженню особливостей відчуження майна в умовах воєнного стану: адміністративно-правовий аспект та також з'ясуванню зарубіжного досвіду регулювання процедури примусового відчуження майна та виокремлено можливості його впровадження в Україні. В межах другого розділу роботи здійснено науковий аналіз адміністративної процедури досудового вирішення спорів щодо примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності та виокремлено шляхи їх удосконалення. В третьому розділі авторкою з'ясовано особливості судового розгляду справ щодо спорів про вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

Наукова новизна і практична цінність одержаних результатів полягає в

тому, що проведене дослідження є однією із перших у вітчизняній юридичній науці спроб визначити основні напрями удосконалення досудового та судового розгляду та вирішення спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

На особливу увагу заслуговують напрацювання автором пропозицій щодо удосконалення правових засад та практики судового розгляду справ про примусове відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності, а саме: 1) з метою усунення корупційних ризиків при прийнятті судом рішення щодо оцінки відчужуваної земельної ділянки та об'єктів, які на ній розміщені, доцільно таке рішення приймати виключно на підставі експертної її оцінки»; 2) закріплення в Законі України «Про судовий збір» положення про звільнення від сплати судового збору за подання позовної заяви про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені; 3) закріпити в ст. 267 КАС України положення відповідно до якого позивач разом з поданням позовної заяви про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності, подає до суду висновок (акт) експертної оцінки земельної ділянки та розміщеного на ній майна, а також документи, які засвідчують джерело фінансування витрат, пов'язаних із примусовим відчуженням землі та майна.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування і використання. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження бути основою для подальших наукових досліджень досудового та судового розгляду та вирішення спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 5 наукових статтях,

що визначені як фахові з юридичних дисциплін, в тому числі одній виданій в міжнародному виданні (Республіка Угорщина) а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Разом з тим, визнаючи загалом належний науково-теоретичний рівень роботи Сластнікової Г.О. та її практичне значення, слід зазначити, що це не виключає критичного підходу до окремих висновків та пропозицій здобувача, зокрема, таких, як:

1. Слід відмітити те, що в дисертації автор зазначає науковий доробок дослідження проблем досудового та судового розгляду та вирішення спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, однак не виокремлює здобутки кожного з авторів та не визначає ті питання, які залишились поза їх увагою та на яких по-сутті зосереджено увагу автора.

2. Здійснюючи дослідження теоретико-правових засад досудового розгляду та вирішення спорів щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, на мою думку, недостатньо уваги приділено аналізу норм Закону «Про адміністративну процедуру» прийнятого 17 лютого 2022 року, яким закладено правові основи досудових (адміністративних) процедур.

3. У підрозділі 1.3 «Зарубіжний досвід регулювання процедури примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності та можливості його впровадження в Україні» авторкою досліджується досвід передусім країн Європейського Союзу, однак не дослідженим є досвід зокрема таких країн – КНР, Японії, а також країн Близького Сходу.

4. В роботі авторкою зроблено ухил на дослідження практики діяльності судів щодо вирішення спорів щодо примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, в той же час менше уваги приділено практиці запровадження медіації як можливої (альтернативної) форми досудового вирішення таких категорій спорів.

